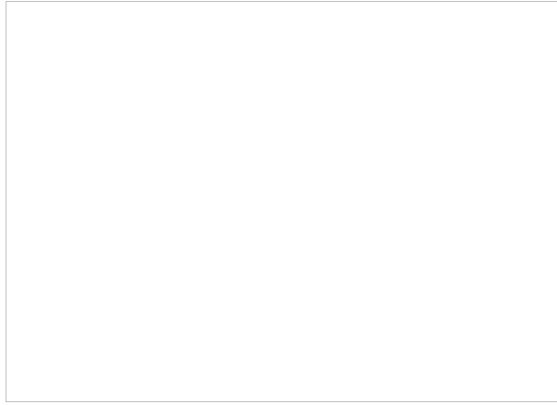

Zenanlaryň jynsy-balak geýmegi, bezenmegi we halkyň ahlaky.

Allaha hamd, Pygamberimiz Muhammede salat we salam bolsun.

Sahypan akjysy: Esselämu aleykum we rahmetullahi wa berekätuh.

Soragymyz ýagny şu wagtky döwürde esasanam daşary ýurtdaky Türkmen gyzlarymyzyň lybas meselesi has üýtgedi.

1-Gyzlaryň jynsy (balak) we şuna meňzeş eşikleri geýmeklerine, Yslamda rugsat berilýämi ýagny bedeniniň şeklini görkezip duran eşikler?

2-Ýene bir zat zenanlara bezeg serişdelerini ulanmaga rugsat berilýämi? Mümkün bolsa, şu meselede giňişleýin düşündiräseňiz!

3-Näme üçin daşary ýurtda Türkmeniň dessuryňy saklap bolanok?

Jogap: Waleykum esseläm we rahmetullahi wa berekätuh.

1-Zenanlaryň lybasy:

Allah Tagala aýatda şeýle diýýär:

يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِّنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ
الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَّعْرُوفًا

وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَىٰ وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ
تَطْهِيرًا

“Eý, Pygamberiň aýallary! Siz (Allahyň ýanyndaky mertebede) beýleki zenanlar ýaly dälisiňiz. Eger Allahdan gorkýan bolsaňyz, (nämährem erkekler) näz bilen seslenmän! Çünki ýüreginde hassalyk bolan kişi (aýallara bolan höwese) tamakin bolar. Elmydama ýagsy sözlän! (Mertebäňizi saklap), öýleriňizde oturyň we (bir iş bilen çykanyňyzda bolsa, yslamdan) öňki (jähiliýe) döwürdäki ýaly (ýarym-ýalaňaç) geýinmän! Namazy dolý berjaý ediň, zekat beriň! Allah we Onuň ilçisine tabyn boluň! Eý, ähli-beýt (Pygamberiň maşgalasy)! Allah (bu zatlary aýtmak bilen) diňe (siziň abraýyňyza şikes ýetirip biljek) zeperi arassalamak we sizi günälerden päklemek isleýär.”¹

Allah Tagala bu aýatlarda musulmanlaryň eneleri bolan, Pygamberimiziň (sallallahu aleyhi we sellem) aýallaryna ýüzlenýär. Bu ýüzlenme şol bir wagtyň içinde ähli musulman zenanlary öz içine alyar. Çünki musulman zenanlar Pygamberimiziň (sallallahu aleyhi we sellem) aýallaryna tabyndyrlar we Pygamberimiziň (sallallahu aleyhi we sellem) aýallary musulman zenanlar üçin nusga we göräldedirler.

Başga bir üns bermeli yerimiz bolsa, Pygamberimiziň (sallallahu aleyhi we sellem) aýallary, iň päkize, edepli, ar-namysly zenanlardyr we ähli zenanlardan päkdirler. Şoňa garamazdan Allah Tagala olara jähiliýe döwrüniň zenanlary ýaly geýinmezligi we gereksiz yere öýden çykmazlygy buyurýar.

Yokardaky aýatlarda sorag bilen ýakyndan baglanyşykly bolan aýat şudyr:

وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَىٰ
“..(Yslamdan) öňki (jähiliýe) döwürdäki ýaly (ýarym-ýalaňaç) geýinmän!”

Yslamdan öňki jähiliýe döwründe zenanlar, dar, ýarym-ýalaňaç, saçy açyk, çekiji, boýuny, ýakasy açyk we bezenip daşary çykardyrlar.

Aýatdaky teberruj sözüniň manysy: Açylmak, seçelenmek, görünmek diýen manylardadyr.

Yagny teberruj diýmek: Zenanyň bedeniniň ýa-da bezeginiň bir bölegini özüne nämährem/keseke kişilere görünjek derejede açmagydyr.

Kuran-Kerim, Sünnet we alymlaryň ijması (bir agyzdan kabul etmegi bilen) teberruj haramdyr.

Teberrujyň görnüşleri:

1-Teberruj zenanyň özüne nämährem (keseke) bolan erkekler görjek derejede bedeninden bir bölegini açyk goýmagydyr.

2-Teberruj musulman zenanlaryň daşary çykanda asyl eşiginin üstünden geýýän jilbabynyň bir yerini açyk goýmagy we jilbabynyň aşagyndaky köýnegini görkezmeğidir.

3-Teberruj zenanyň saga-çepe çaykanyp, üns çekiji edip ýöremegidir.

4-Üns çekmek üçin köşünden ses çykardyp ýöremegi ya-da aýagyndan ses çykarmagy üçin bilezik dakmagydyr.

5-Teberruj özüne nämährem (keseke) bolan kişiler bilen näzli, mylaýym ses bilen gürlüşmegidir.

6-Teberruj zenanlaryň nämährem erkekleriň arasynda goşulmagydyr.

7-Teberruj erkeklerge ýa-da kapyr zenanlara menzemege çalyşmakdyr.

8-Teberruj dar, içi görünjek derejede ýuka egin-eşikler geýmekdir.

Bularyň ählisi teberrujyň görnüşi bolup, ýokarda-da belleýişimiz ýaly haramdyr.

Soragdaky jynsy atly fasyk we kapyr zenanlaryň geýýän balagy, zenanyň bedenini hiç hili päsgelçiliksiz, jikme-jik belli edýänligi mälumdür. Şol sebäpli hem haramdyr.

Dar, ýarym-ýalaňaç, üns çekiji görnüşi de geýinmegiň haramdygynyň sünnetden delili; Pygamberimiz (sallallahu aleyhi we sellem) şeýle diýýär:

عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه قال: صنفان من أهل النار لم أرهما بعد : رجال معهم سياط كأذناب البقر يضربون بها الناس ، ونساء كاسيات عاريات مائلات مميلات على رؤوسهن كأسنمة البخت المائلة ، لا يدخلن الجنة ولا يجدن ريحها ، وإن ريحها ليوجد من مسيرة كذا وكذا رواه أحمد ومسلم في الصحيح

“Heniz Meniň görmedigim iki topar ynsanlar bar. Bulardan biri, ellerinde göýä sygyryň guýrugy ýaly gameç bilen ynsanlary urýanlar. (Ikinjisi) Geýinilgi emma ýalaňaç, özü hem islän, (başgalary hem ony görende) islegi çeken, başlary hem edil düýe örküçleri ýaly zenanlardyr. Bu zenanlar jennete girmezler. Hatda jennetiň ysny hem almazlar. Aslynda onuň ysy şunçalyk, şunçalyk aralykdan alynar (ýagny uzak aralykdan ysy geler).”²

Hadysdaky **Geýinilgi emma ýalaňaç** diýmegiň manysy:

1- Ortülmegi parz bolan ýerlerinden biriniň açyk bolmagy.

2- Geýen eşiği gysga bolmagy.

3- Içi görünjek derejede inçe, ýuka bolmagy.

4-Bedenini (figurasyny) belli edip duran derejede dar bolmagy.

Hadysdaky **özü hem islän**, diýmegi:

1- Özünü keseki erkeklere görkezjek bolup, erkeklere isleg duýandyr.

Hadysdaky **(başgalary hem ony görende) islegi çeken**, diýmegi:

Ol zenanyň dar, ýarym-açyk, üns çekiji geýinişini görüp, oňa erkekleriň isleg duýmagydyr.

Hadysdaky **özü hem islän, (başgalary hem ony görende) islegi çeken**, diýilmegini şeýle şerh edenler hem bardyr:

Saga-çepe çaykanyp yörän we uly ökçeli köwüşler geýen zenanlar.

Hadysdaky **başlary hem edil düýe örküçleri ýaly** diýmegi:

1- Saclaryny kellesiniň üstünde, düýe örküji ýaly çyşyrip goýýan zenanlar.

2- Yalyklaryny kellelerinde adaty boluşyndan ulaldyp goýýan zenanlar.

Hadysda, teberruj edýän zenanlara uly howpuň garaşandygyny habar berýändir. Bu hadysda geçen setirler, teberrujyň uly günälerdendigini we haramdygyny görkezýändir. Çünki jezasy jähennem, Allahyň gazaby, lagnaty, jennetden mahrum bolmak bolan, her günä uly günälerdendir we haramdyr.

Dar, içi görünjek derejede ýuka, başy we bedeni açyk geýinmek, uly ökçeli köwüşler geýmek ýoldan çykan we kapyr zenanlaryň adatydyr. Bir kowuma, topara meňzeýän olardandyr.

Pygamberimiz (sallallahu aleyhi we sellem) şeýle diýýär:

“Bir kowuma meňzeýän, olardandyr.”³ مَنْ تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ

Kapyr, fasyk, ýoldan çykan zenanlara meňzemäge çalyşýan zenanlar ahyrýetde şolar bilen boljakdyr.

Pygamberimiziň (sallallahu aleyhi we sellem) sünnetini, ayallaryny, gyzlaryny özüne göreldä alan zenanlar bolsa, ahyrýetde, şol päkize zenanlar bilen bile boljakdyr.

Allah Tagalanyň buýruşy, Pygamberimiziň (sallallahu aleyhi we sellem) öwredişini ýaly geýinmeýän zenanlar özlerine bu dünýäde we ahyrýetde hem agyr azabyň geljeginden habardar bolsunlar.

Allah Tagala bu barada Kuran-Kerimde şeýle habar berýär:

“Onuň (Pygamberiň) emrine garşy gelýänler özbaşlaryna bir belanyň ýa-da jebir-jepaly azabyň gelmeginden gorksunlar.”⁴ فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

2-nji soragyňyz şeýledir: Ýene bir zat zenanlara bezeg serişdelerini ulanmaga rugsat berilýärmikä? Mümkün bolsa, şu meselede giňişleýin düşündiräýseňiz!

Jogap: Musulman zenanlara käbir şertleri ýerine getirip bezeg/makýaž ulanmak bolýar. Ol şertler:

1-nji şert: Musulman zenana: diňe öz ärine görünmek üçin bezeg/makýaž ulanmak bolýar. Eger keseki erkeklere görünmek üçin bezeg/makýaž ulansa ýa-da bezegli daşaryk çykyp kesekilere bezegini görkezse haram bolýar.

2-nji şert: Kapyr zenanlara meňzemek maksady bolmaly däl.

3-nji şert: Ulanjak bezegi/makýažlary saglyga zyýanly bolmaly däl. Çünki satlyýan bezeg serişdeleriniň köp böleginde, saglyga zyýanly himiki maddalar ulanylýar we netijede deriň çalt garramagyna, sowuklamagyna, guramagyna, alergiýa getirmegine, çişleriň emele gelmegine we başgada hassalyklara sebäp bolup bilýär. Bu lukmanlar tarapyndan tassyk edilendir.

4-nji şert: Bezegde öte geçmeli däl.

5-nji şert: Täret we gusul alaňda suwyň geçmegine päsgel boljak madda bolmaly däl. Mysal üçin dymnaga çalyňýan reňkler ýaly.. Eger makýažda şonuň ýaly madda bar bolsa, täret we gusul almazyndan öň ol aýrylmaly.

6-nji şert: Haram maddadan ýasalan bolmaly däl.

3-nji soragyňyz: Näme üçin daşary ýurtda bolsada Türkmeniň dessuryny saklap bolanok?

Jogap: Dessur sözüniň asly arapça bolup دستور / Dustur diýmekdir. Arapça Dustur bolsa, kanun diýmekdir. Musulmanyň ýoly-ýörelgesi, dustury şerigatdyr, Kuran we Sünnetdir.

Dinimizi, Kuran-Sünneti bilmeýändigimiz üçin dessurdan uzaklaşýarys. Çünki hak din bolan Yslamy, Yslan akydasyny/ynanjyny, musulmanyň dünýä garaýyşyny öwrenmeýän, bilmeýän jahyl musulmanlar, öz gymmatlyklaryndan uzaklaşyp kapyrlaryň edenini edip, olaryň ýol-ýörelgelerine eýerýärler.

Jemgyýetimizdäki edepsizlikler, ahlaqsyzlyklar diňe bir zenanlarda, gyzlarda dälde, jemgyýeti emele getirýän zenanlaryň-erkekleriň, ýaşulularyň we ýaş kiçileriň aglaba böleginde görülyär. Ýaşlaryň ahlagynyň bozulmagynyň sebäbi, ulularyň bozulýandygy üçindir. Zenanlaryň ahlagynyň bozulmagynyň sebäbi bolsa, erkekleriň bozulýandygy üçindir.

Ahlaqsyzlygyň, edepsizligiň, binamyslygyň, deýýuslygyň köpelmeginiň sebäbi bolsa, jemgyýetde Allah gorkusynyň, takwalygyň, imanyň azalýandygy üçindir.

Ýeterli we gerekli derejede dogry Yslamyň halkymyza ýetirilmezligi, Kuran we sünnet saýasynda ýagşylyga buýrup, ýamanlykdan gaýtarýan Yslam dagwatçylarynyň ýok diýjek derejede azlygy, bu ahlaqsyzlyklaryň çaltlyk bilen ýaýrap her kişä we ojaga ýokuşmagyny tizleşdirýär.

Bu ahlakly bozukluklardan, hassalyklardan halas bolmagyň we jemgyýeti ahlagy çöküşden goramagyň, halkyň geljegi bolan päk nesli ýetiştirmegiň ýeke-täk we ýalňyz çäresi, halkymyza Kuran we sünnet saýasynda dogry Yslam, ähli-sünnet terbiýesini bermekdir.

Allah Tagala Kuran-Kerimde özüne iman edip, öz şerigaty bilen ýaşan we takwalyk eden halklary iki dünýäde-de päk durmuşda ýaşatjakdygyny habar berýär:

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ
“Eger şol ýurtlaryň ilaty iman getirip, (Allaha garşy çykmakdan) saklanan bolsadylar, onda, elbetde, Biz üstlerine aşmandan, ýerden ençe berket we bolçulyk gapylaryny açardyk. Yöne olar pygamberleri ýalançy hasapladylar. Biz hem eden erbetlikleri sebäpli, olara jeza berdik.”²

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا
“Allah musulman erkeklere we zenanlara, mömin erkeklere we zenanlara, yhlas bilen Allaha ybadat edýän erkeklere we zenanlara, Allahyň sadyk gullary bolan erkeklere we zenanlara, sabyrly erkeklere we zenanlara, Allahdan gorkýan we çekinýän erkeklere we zenanlara, sadaka berýän erkeklere we zenanlara, oraza tutýan erkeklere we zenanlara, namyslaryny gorayän (zyna etmeýän) erkeklere we zenanlara, Allahy köp zikir edýän (ýatlaýan) erkeklere we zenanlara ýalkaw we uly sylag taýýarlady.”⁶

Edil şonuň ýaly Allah Tagala özüne iman etmeýän we öz şerigaty bilen ýaşamaýan kişilerede iki dünýädede azap we har durmuşyň garaşýandygyny habar berýär:

وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى

قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا

قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيْتَهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنْسَى

وَكَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ أَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنِ بِآيَاتِ رَبِّهِ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَأَبْقَى

أَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسَاكِينِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّأُولِي النُّهَى

“Kim Meni ýatlamakdan (Kurandan, dinden) yüz öwürse, onuň üçin (bu dünýäde) kynçylykly durmuş bardyr. Kyýamat gününde hem ony kör halda direldeň» diýdi. Şonda ol: «Ey, Robbum! Aslynda, men ön görýän hem bolsam, meni näme üçin kör halda direltdiň» diýer.

Allah: «Şeýledir. Saňa aýatlarymyz gelipdi. Sen bolsa olary unudypdyň. Bu gün bolsa edil şonuň ýaly sen unudylarşyň» diýer. Hetden aşyp, Allahyň aýatlaryna ynanmaýana, ine, şeýle jeza bereris. Ahyrýet azaby bolsa, elbetde, has ýowuzdyr we has bakydyr. Ozlerinden öňki, ýurtlarynda arkawyň gezip yören ençeme (hakykaty inkär eden) nesilleri heläk etmegimiz olary (dogry) ýola getirmedimi? Paýhasy bolana onda (şol wakalarda) ybratlar bardyr.”⁷

Allaha hamd, Pygamberimiz Muhammede salat we salam bolsun.

1-Ahzab 33/32-33.

2-Sahyh Muslim.

3-Ebu Dawud.

4-Nur 24/63.

5-Agraf 7/96.

6-Ahzab 33/35.

7-Taha 20/ 124-128.